

דגם תשובות לשאלון מותאם בעברית לבתי ספר דרוזיים, קיץ תשפ"ה, מס' 15341

לפניכם דגם תשובות למבחן בעברית, הכולל הבנת הנקרא, הבנת הנשמע, הבעה, לשון, תנ"ך וסיפורת. התשובות המפורטות כאן בתנ"ך ובסיפורת הן הצעה בלבד, והנבחנים רשאים להשיב על השאלות בדרכם שלהם. בכל מקרה יש לוודא שהתשובות מבוססות על הטקסט.

בשאלות שמצוין בהן במפורש, יש להקיש במחשב את מספר הפריטים הנכונים.

שימו לב: התשובות על שאלות קטע השמע בעמוד 3!

קטע השמע:

שלום לכולם,

בינה מלאכותית היא אחת הטכנולוגיות המשפיעות ביותר של המאה ה-21. ההשפעה שלה באה לידי ביטוי כמעט בכל תחום בחיינו – בדרך שבה אנחנו עובדים ולומדים או בדרך שבה אנחנו מקבלים החלטות ומתקשרים זה עם זה. היום נדבר עם פרופסור אורלי ליבל, חוקרת בתחומי הכלכלה והמשפט, על הבינה המלאכותית.

פרופסור ליבל, מה גרם לך להתעניין בבינה מלאכותית?

בשנים האחרונות שמתי לב שהציבור עוסק בעיקר בסיכונים ובנזקים של הטכנולוגיה הזאת, ולא ביתרונות שלה. רציתי להביא לקהל הרחב מידע מבוסס על היתרונות של השימוש בבינה המלאכותית ודרכים לניצול היתרונות האלה. רציתי גם לחזק ערכים דמוקרטיים, כמו שוויון, חופש וצדק חברתי בקרב צעירים ולעודד אותם ללמוד מחשבים וטכנולוגיה דיגיטלית, כדי להפוך לאנשי מקצוע ולהשפיע על המשך הפיתוח של הבינה המלאכותית.

איך לדעתך נוכל לממש את היתרונות של הבינה המלאכותית?

מה שבאמת אנחנו צריכים לעשות בשלב הראשון הוא לימוד יסודי של נושא הבינה המלאכותית. חסרה ההבנה אילו שאלות אנחנו צריכים לשאול את עצמנו כדי לקבל החלטות הגיוניות ולא סתם למהר ולפעול בחוסר אחריות בנוגע לפיתוח וליישום של טכנולוגיה זו. כידוע, בתחום הבריאות יש מחסור ברופאים ואנשי צוות אחרים. זהו תחום שחייבים לשים לב אליו, לפתח וליישם בו אפליקציות וטכנולוגיות שיכולות להחליף תהליכי אבחון ולהוזיל את הטיפול. שימוש בבינה מלאכותית יכול להוביל להורדת מחירים של טיפולים רפואיים ולאפשר אותם לכל שכבות האוכלוסייה. אנחנו יכולים לנצל את הטכנולוגיה הזאת לרווחה, לצמצום פערים ולשוויון בחברה.

יש אנשים שפחדים מבינה מלאכותית, למשל בגלל הפגיעה בפרטיות. מה תאמרי להם?

אנחנו כבר חיים בעידן של ד"קיום עם בינה מלאכותית, אם אנחנו רוצים בזה או לא, אם אנחנו מודעים לכך או לא. אכן רבות מן ההחלטות, הבחירות וההעדפות שלנו מתקבלות על ידי איסוף מידע ועיבוד נתונים חכם. למשל מה אנחנו קונים באמצעות האינטרנט או באילו תכנים אנחנו צופים. אפילו העמדה הפוליטית והחברתית שלנו מושפעת מאירועים חדשותיים שאנחנו צורכים מאמצעי תקשורת שונים. כל המידע עלינו נאסף ונאגר. אומנם אין לנו לאן לברוח, אך לדעתי גם אין סיבה לפחד. להפך – אני רואה בכך הזדמנות נפלאה. אם הטכנולוגיה הזאת תתפתח באופן אחראי, זו תהיה הזדמנות להכיר את עצמנו טוב יותר ולהתאים את הסביבה באופן מדויק יותר לצרכים שלנו. החיים יהיו קלים וטובים יותר. הפחד של אנשים נובע מן הסיבות הלא נכונות כמו למשל פחד מאיבוד שליטה ופחד מן הלא נודע, ולא מבדיקה של מהו הסיכון האמיתי ואם הוא בכלל קיים. לא כל איסוף מידע על אנשים הוא מסוכן, והוא לא דומה לאיסוף מידע רגיש או סודי שלא אמור להיחשף.

תודה רבה פרופסור ליבל. תרצי לומר משהו לסיום?

כן, זכרו, הרכבת כבר יצאה מן התחנה מזמן. אי אפשר למנוע איסוף מידע על אנשים. החשיבה שלכם כיום צריכה להיות אחרת – בואו נראה איך אנחנו משתמשים במידע באופן הגיוני לטובתנו.

פרק ראשון: הבנת הנקרא, הבנת הנשמע והבעה (60 נקודות)

חלק א – הבנת הנקרא (30 נקודות)

שאלות 1–9

על הנבחנים לענות על **שתי** השאלות 1–2.

1. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
 - פיתוח הזדמנויות תעסוקה חדשות בתחומים שלא היו קיימים בעבר
 2. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
 - העלות של השימוש בטכנולוגיות הבינה המלאכותית נמוכה, והיכולת של הטכנולוגיות האלה מתקדמת.
- על הנבחנים לענות על **אחת** מן השאלות 3–4.
3. **א.** על הנבחנים להשיב אם יש סתירה בין שני הציטוטים הנתונים (30%), ולהסביר את תשובתם (70%).
 אין סתירה בין הציטוטים, מכיוון שלא מוזכר דבר על משרות (תחומי עבודה), אלא רק על מספר העובדים. גם אין מניעה שבמקביל להיעלמות של מקומות עבודה בתחומים מסוימים ייווצרו תחומי עבודה חדשים שלא היו קיימים.
 - ב.** על הנבחנים להשיב מהי מטרתו של כותב המאמר בציטוט מכון הייעוץ "מקינזי". (100%)
 מטרתו של הכותב בציטוט מכון הייעוץ "מקינזי" היא לחזק את טענתו שלהתפתחות הבינה המלאכותית תהיה השפעה על מקומות עבודה, ושמהלי חברות מתכננים להשתמש בבינה המלאכותית לחסוך בהוצאות החברות שלהם, כלומר לפגוע בעובדים.
 4. **א.** על הנבחנים להסביר את האמירה כי נראה שיהיה קשה להימנע מפגיעה בפרטיות שמקורה בשימוש בבינה המלאכותית. (100%)
 השימוש בבינה המלאכותית עונה על צרכים של בני אדם, במיוחד בתחום הצריכה הפרטית. הוא מקל את החיים של הצרכנים ומאפשר שירות טוב יותר. לכן יהיה קשה מאוד להפסיק את השימוש בבינה המלאכותית בתחומים שבהם היא יכולה לפגוע בפרטיות המשתמשים.
 - ב.** על הנבחנים להסביר מהי חשיבות התחרות בעולם העסקים לצרכנים, על פי **פסקה ו**. (100%)
 התחרות בעולם העסקים מאפשרת מחירים נמוכים או סבירים לשירותים, בזכותה יש תמריץ לחברות להשתפר ולייצר פיתוחים חדשניים, והיא שומרת על איכות השירותים שהצרכנים מקבלים.
- על הנבחנים לענות על **אחת** מן השאלות 5–6.
5. בשאלות אלה יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
 - תוכניות ויישומים הפועלים באמצעות בינה מלאכותית
 6. העתיד יביא גם הזדמנויות חדשות וגם קשיים.
- על הנבחנים לענות על **אחת** מן השאלות 7–8.
7. **א.** – העתקה מבני אדם (100%)
 - ב.** – בינה מלאכותית אינה יכולה לספק את המגע האנושי שנדרש ביצירות אומנות כדי לעורר רגשות באנשים. (100%)
 8. **א.** – קשר רגשי, יצירותיות ומקוריות (100%)
 - ב.** – יצירות אנושיות ייהפכו לנדירות יותר. (100%)
- על הנבחנים לענות על שאלה 9 – **חובה**.
9. על הנבחנים להשיב מה עשויה להיות תגובת כותב **מאמר ב** על הטענה כי הבינה המלאכותית הביאה לחיינו חדשנות טכנולוגית, שיש לה יתרונות רבים, אך יש גם אתגרים ותסכול הנובעים מהשפעותיה על חיינו (50%), ומה יהיה הנימוק שלו לדבריו (50%).

תשובה לדוגמה:

הוא יסכים עם כותב מאמר א בנוגע לאתגרים ולתסכול הנובעים מהשפעות הבינה המלאכותית על חיינו. בכל מאמר ב לא מוזכר שום דבר חיובי על הבינה המלאכותית, ומכאן אפשר להבין שהכותב אינו מתייחס בחיוב להתפתחות טכנולוגית זו. קשה לדעת אם הוא רואה איזשהו היבט חיובי בנושא. לכן אין ספק שהוא יסכים עם האמירה של כותב מאמר א על האתגרים והתסכול מהשפעות הבינה המלאכותית. הוא יוכל לנמק את ההתייחסות השלילית שלו לבינה המלאכותית בהשפעה ההרסנית שיש לה על תחומים שמקדמים את האנושות, שהוא מזכיר בפסקה ג: דמיון, למידה, השראה.

חלק ב – הבנת הנשמע (15 נקודות)

תשובות על השאלות על קטע השמע:

על הנבחנים לענות על כל השאלות 10–13.

שימו לב: בשאלות 10–13 יש להקיש בכל תשובה 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.

- 10. – לא כל איסוף מידע הוא בהכרח מזיק.
- 11. – חשש מאיבוד שליטה ומהלא מוכר
- 12. – אי אפשר לעצור את השינויים, לכן כדאי להסתגל למציאות החדשה.
- 13. – חשוב לקדם פיתוח אחראי של בינה מלאכותית.

חלק ג – הבעה (15 נקודות)

13. על הנבחן לכתוב חיבור על אחד מן הנושאים (1)–(2).
את החיבורים של הנבחנים יש להעריך על פי טבלת התבחינים שלהלן.

תבחינים להערכה		חלוקת נק'	100%-85%	84%-70%	69%-55%	54%-0%
א. תוכן ומבנה 50% (7.5 נקודות)	עמדה	1.5 נקודות	הצגת עמדה ברורה בנושא			אין עמדה / העמדה אינה ברורה
	הנמקה וביסוס	2.5 נקודות	הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים לטענה, ביסוס באמצעות דוגמאות, הסברים, ציטוטים			הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או נימוקים שאינם קשורים לטענות – אין ביסוס / ביסוס חלקי / לא רלוונטי
	קישוריות ולכידות	2.5 נקודות	לכידות רעיונית מיטבית בחיבור כולו במגוון אמצעים: קשרים נכונים, חזרות לקסיקליות, אזכורים וכדומה.			לכידות רעיונית קלושה ביותר / אין לכידות, אין קישוריות או הקישוריות לקויה / אינה מתאימה
	פתיח	נקודה אחת	פתיח המציג את הנושא ואת הקונפליקט (הדילמה)			אין פתיח או יש פתיח עמום / מבולבל, אין הצגה ברורה וחד־משמעית של הבעיה / הקונפליקט
	סה"כ					100%
ב. מבע 20% (3 נקודות)	משלב לשון	נקודה אחת	משלב לשון בינוני-גבוה			משלב לשון נמוך
	אוצר מילים	2 נקודות	אוצר מילים וצירופים מגוון			אוצר מילים וצירופים דל
	סה"כ					100%
ג. תקינות 30% (4.5 נקודות)	תקינות תחבירית ולשונית	שתי נקודות	משפטים שהתחביר בהם תקין: שימוש תקין במילות יחס וביידוע, שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			משפטים שאינם תקינים: שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע, שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם
	היצג	נקודה אחת	חלוקה נכונה לפסקאות			אין הקפדה על מוסכמות כתיבה.
	כתיב ופיסוק	1.5 נקודות				ריבוי שגיאות כתיב ופיסוק
	סה"כ					

פרק שני – דקדוק (20 נקודות)

על הנבחנים לענות על כל השאלות 15–19.

חלק א – הפועל ושם העצם (7 נקודות)

שאלה 15 – שימו לב: השאלה נבדקת באחוזים (על הנבחנים לבחור בשלושה מן הסעיפים א–ד).

- א. (1) מ-ל-א
- (2) למלא
- ב. (1) י-ל-ד
- (2) נולדו
- ג. (1) ש-מ-ש
- (2) משמשת
- ד. (1) ע-ל-י/ה
- (2) להעלות

שאלה 16 – שימו לב: השאלה נבדקת באחוזים (על הנבחנים לבחור באחד מן הסעיפים א–ב).

- א. חשמליים
- ב. המשמעותיות שלהן

חלק ב – מילות יחס ותצורות השם (7 נקודות)

שאלה 17 – מספר הפריטים הנכונים – 4.

על הנבחנים לבחור בארבעה משפטים.

- (1) את
- (2) על
- (3) ב
- (4) נגד
- (5) מ
- (6) כלפי
- (7) ל
- (8) עם

שאלה 18 – שימו לב: השאלה נבדקת באחוזים.

א. אנושי / חדשנות

ב. השפעה – משמעות המשקל: שם פעולה

חלק ג – תחביר (6 נקודות)

שאלה 19

שימו לב: שאלה זו נבדקת באחוזים.

על הנבחנים לענות על שניים מן הסעיפים א–ד.

א. על הנבחנים לחבר את שני המשפטים הנתונים למשפט אחד. (100%)

אף על פי שהטכנולוגיה המתקדמת תורמת לחיינו בתחומים רבים, היא עלולה לגרום לנזקים בתחומים מסוימים.

ב. אבל; אם ($100\% = 50\% \times 2$)

ג. – ההיסטוריה מלמדת שעד היום זה לא קרה. (100%)

ד. אם נתעלם / אנשים יתעלמו מן ההשפעות של הבינה המלאכותית, התוצאה עלולה להיות פגיעה בניסיונות לשפר אותה.

(100%)

פרק שלישי: תנ"ך או סיפורת (20 נקודות)

על הנבחנים לבחור: שאלה 20 (תנ"ך) או שאלה 21 (סיפורת) או שאלה 22 (סיפורת).

חלק א – תנ"ך

שאלה 20

- א. על הנבחנים להשיב מדוע יוסף מסלק את כל האנשים שמסביבו לפני שהוא מתוודע אל אחיו (50%), ומהו המצב הרגשי של יוסף המתבטא במעשה זה (50%).
- יוסף מכין את המקום להתוודעותו אל אחיו ומסלק את כל האנשים שאינם אחיו, מפני שהוא צריך שקט במצבו הנפשי הסוער. הוא נרגש מאוד כי התוכנית שתכנן מגיעה לשיאה בהתוודעותו אליהם, והוא אינו רוצה שאנשים שאינם ממשפחתו יראו אותו בסערת הרגשות שלו. הוא רוצה להפחית את הפחד שלהם ממנו, והוא רוצה שהם יבינו שהוא אינו כועס עליהם.
- ב. על הנבחנים להשיב אם הידיעה שיוסף הוא שעומד מולם מרגיעה את האחים, ולהסביר את דבריהם. (100%)
- האחים נרגשים ומודאגים. הם נרגשים לדעת שיוסף אחיהם בחיים, ושהוא הגיע למעמד מכובד ביותר במצרים, אולם מכיוון שעד לרגע התוודעותו יוסף התנכר אליהם, הם אינם מרגישים בטוחים איתו, והם אינם יודעים בוודאות אם הוא רוצה להתחבב עליהם או שדבריו הם המשך להתנכרותו, והוא מתכנן להתנקם בהם מפני שהם שמכרו אותו למצרים.
- ג. על הנבחנים להשיב מדוע יוסף אומר לאחיו שהוא בא למצרים בשליחות אלוהים (50%), ומה הוא מספר להם בנוגע למטרת השליחות שלו (50%).
- יוסף מספר לאחיו על השליחות שלו מטעם אלוהים כדי להרגיע אותם וכדי להסיר מהם את האחריות למכירתו למצרים. מטרת שליחות אלוהים שיוסף מספר עליה היא הצלת משפחתו של יוסף מן הרעב שבארץ כנען. יוסף מצליח לשכנע את אחיו להביא את אביו למצרים, ובכך הוא מצליח לאחד את משפחתו ולהבטיח את עתידה.

חלק ב – סיפורת

על הנבחנים לענות על אחת מן השאלות 21–22, אם הם לא ענו על שאלה 20.

שאלה 21

האיש במלבן השמש / יוסל בירשטיין

- א. על הנבחנים לתאר את שתי הדמויות המרכזיות בסיפור, להסביר כיצד ההבדלים ביניהן מודגשים בתחילת הסיפור, וכיצד הקשר ביניהן מתפתח במהלכו. ($3 \times 33.3\% = 100\%$)
- אורי הוא מרוקאי. הוא יושב בשמש. בהמשך נודע שאורי הוא סנדלר, בן 78, ועודנו עובד בסנדלרות. אין מידע בנוגע לגיל המספר ולמשלח ידו, אך אפשר להסיק שהוא בודד (יוצא מביתו לראות אנשים) ושהוא מתגעגע למקום שממנו בא, שם השכנים היו קרובים זה לזה.
- התפתחות הקשר בין הדמויות: בתחילת הסיפור יש יחס ראשוני של ניכור הבא לידי ביטוי כשאורי מבקש מן המספר שיזוז כי הוא מסתיר את השמש. בהמשך הם מתקרבים, גם פיזית – אורי ניגש למספר, והם מתחבקים, וגם רגשית – המספר משתף בזיכרונות מפולין, ואורי מגיב בחיוב לסיפור על השכנות הטובה ומספר על עצמו – שמו, גילו ומקצועו.
- ב. על הנבחנים לבחור באחת מן הדרכים הנתונות, ולהסביר כיצד היא באה לידי ביטוי בסיפור. (100%)
- הקשר הישראלי-יהודי: מפגש בין עדות שונות בישראל (מזרח ומערב); גישור על פערי תרבות ומוצא; יצירת אחדות בארץ ישראל; דוגמה לקיבוץ גלויות ומיזוג תרבויות. וכל זה בירושלים.
- הקשר האוניברסלי: יכולת האדם לתקשר מעבר להבדלי תרבות; ערך השכנות הטובה כערך אנושי; התגברות על ניכור וזרות; חשיבות הפתיחות והקבלה של האחר. קשר אנושי בין בני אדם.
- ג. על הנבחנים להשיב מהי לדעתם שכנות טובה, ולהדגים את תשובתם מניסיונם או מניסיונם של אחרים. (100%)
- תתקבל כל תשובה שתהיה בה הגדרה של שכנות טובה ודוגמה מן החיים של הנבחנים או מחיי חבריהם.

שאלה 22

שוקולד / ראובן מירן

א. על הנבחנים לבחור בשלושה ניגודים מרכזיים בסיפור, לתאר אותם, ולהסביר כיצד הם קשורים למסר המרכזי בסיפור.
($6 \times 16.6\% = 100\%$)

בסיפור יש ניגודים רבים.

ניגודי צבעים:

לבן / בהיר – עשן, דמעה, שלג, פתיתי קרח, נהר קפוא, קרח, מים, שפם לבן, כרית צחורה וקרה; לעומת **שחור / כהה** – ארובה, מעיל, לילה

אדום – לחיים, תנוכי אוזניים; לעומת **לבן / אפור** – שלג, חורף

ירוק – עיני הילד; לעומת **אפור / חום** – סביבה חורפית

גוני חום – שוקולד; לעומת **הלבן** של השלג והסביבה

צבעוניות – אדום לחיים, ירוק עיניים – חיים של ילד; לעומת **שחור / לבן / אפור** – אפרוריות הסביבה

ניגודי חושים:

ריח – ניחוח השוקולד; לעומת **טעם** – היעדר אפשרות לטעימה

מראה – עיניים קרועות לרווחה; לעומת **מגע** – ידיים בכיסים, קור

חום פנימי – געגוע, תשוקה; לעומת **קור חיצוני** – סביבה קפואה, מושלגת

ניגודי זמן ומקום:

עבר – ילדות ברוסיה; לעומת **הווה** – זקנה בישראל

חוץ מנוכר – רחוב ריק; לעומת **פנים מוגן** – חדר הנכד (המספר בילדותו)

רחוב שומם לעומת **בית חרושת פעיל**

ניגודי מצב כלכלי:

עוני – ריח השוקולד; לעומת **רווחה** – קוביית שוקולד אמיתית לנכד

חלום – רק להריח את השוקולד; לעומת **הגשמה** – היכולת לתת

ילד בודד ברחוב לעומת **העובדים והצרכנים של השוקולד**

ניגודי תנועה ודממה:

עמידה קפואה של הילד לעומת **תנועת הרוח**

קיפאון הטבע בחורף לעומת **תנועה פנימית של רגשות ותקווה**

הקשר של הניגודים במסר של הסיפור:

הניגודים קשורים במסר המרכזי של התמדה, שאיפה, המשכיות בין-דורית, מכיוון שהם מדגישים את המרחק שעבר הסב מילדות לזקנה (ניגודי זמן ומקום), את המאבק וההתפתחות האישית שעבר הסב לאורך חייו.

הניגודים גם ממחישים את ההתמדה בהיותה תכונה מרכזית באופיו של הסב (ניגודי הצבעים, החושים והניגוד בין תנועה לדממה).

כמו כן הניגודים מעצימים את היותו של השוקולד סמל למתיקות החיים ולהגשמת חלומות.

ב. על הנבחנים להסביר מהי חשיבותו של מוטיב הריח בסיפור, ומה הוא מסמל עבור הסב בשתי נקודות הזמן המתוארות. (100%)

חשיבות הריח בתחילת הסיפור – בילדותו של הסב:

1. הריח הוא הקשר היחיד שיש לסב בילדותו עם השוקולד – הוא יכול רק להריח ולא לטעום.
2. הריח מייצג את השאיפה והחלום: "נשם עמוק את ריח השוקולד", והוא מעורר בילד תקווה ודמיון: "עיניו הגדולות והירוקות היו קרועות לרווחה".
3. הריח הוא גורם מניע: הילד יודע לכוון את השעה כדי להגיע בדיוק כשהרוח נושאת את הריח.

חשיבות הריח בסוף הסיפור – בזקנתו של הסב:

1. הריח נהפך למציאות מוחשית: הוא מניח קוביית שוקולד ריחנית על הכרית.
 2. הריח מסמל הישג: הסב הצליח להפוך את החלום למציאות.
 3. הריח הוא מתנה שהסב מעניק לנכדו: העברה בין-דורית של חוויה שהייתה חשובה בעבורו.
- הריח מסמל עבור הסב את הפער בין חלום למציאות בילדותו ואת סגירת המעגל ומימוש החלום בזקנתו. זהו סמל לתקווה, להתמדה ולהגשמה. הריח גם מחבר בין העבר להווה, בין רוסיה לישראל ובין הסב לנכד המספר ומדגיש את המסר שתקווה והתמדה יכולות להוביל להגשמת משאלות.

ג. על הנבחנים לכתוב על מעשה שהתמידו בו או שהם יודעים שחבריהם התמידו בו, ולכתוב מה הייתה השפעה של ההתמדה עליהם או על חבריהם. (100%)

כל תשובה תתקבל, בתנאי שתציג דוגמה להתמדה ולאופן השפעתה על הכותבים. זה יכול להיות גם דבר פשוט.